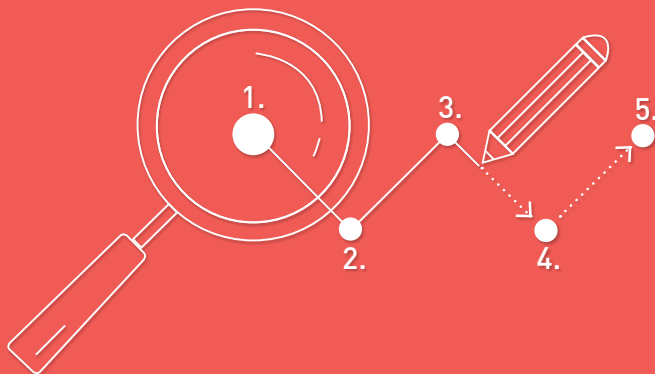

TILVERKS-VEILEDEREN

*Tilnærming og verktøy
for meningsfull medvirkning*

LAGET FOR:
Næring- og utviklingsavdelingen, Bodø kommune, 2017
I forbindelse med Nærmiljøprosjektet

INNHold OG DESIGN:
Anna Holand, tegn_3

Bakgrunn for veilederen

Bodø er en by i sterk utvikling. Byggingen av ny flyplass utløser store utviklingsoppgaver og utfordringer for både eksisterende by og for ny bydel i årene som kommer. Viktige veivalg må gjøres både i forhold til fysisk utvikling av byen og mange andre strategiske valg. Disse valgene vil ha stor betydning for den enkelte innbygger og hvor bra samfunnet vårt blir å leve i.

For å ha best mulig kunnskap og være rustet til å ta treffsikre valg, skal framtidens Bodø skapes i nær forbindelse mellom kommune, innbyggere, næringsliv, institusjoner og frivillig sektor. På denne måten skal innbyggerne involveres for å treffe deres behov og utløse kreativitet, engasjement og fellesskapsfølelse. Det handler ikke bare om å bli hørt og kunne si sin mening. Det handler om aktiv deltakelse og reell involvering – samskaping.

Med samskaping mener vi at ulike aktører blir gitt muligheten til, og blir satt i stand til å kunne delta på like fot. Konkret skal dette skje gjennom en grad av medvirkning som ikke tidligere har vært brukt. Dette skal ikke minst bidra til å sikre oppslutning om og legitimitet for valgte løsninger.

Vennlig hilsen,

Næring- og utviklingsavdelingen,
Bodø kommune

Om veilederen

La oss bare kalle det magi. Ja, du vet når folk engasjerer seg, samler krefter og skaper noe så særegent at det nesten er umulig å forklare hvordan det egentlig gikk an?

Det finnes mye engasjement innenfor en kommune, og magiske ting kan skje når folk engasjerer seg. Engasjement er en *handling* i kraft av interesse. Derfor, for å skape *langvarig engasjement og samskaping* er den egentlige utfordringen å legge til rette for at folk kan *engasjere seg selv*.

Tre faktorer må være til stede i den magiske formelen for engasjement:

- 1: Folk må ha interesse.
- 2: Folk må ha forståelse for det som skjer.
- 3: Folk må se et *attraktivt handlingsrom*. (Dette er den hemmelige ingrediensen)

Folk trenger en reell mulighet til å involvere seg i noe de bryr seg om. Denne muligheten kan skapes gjennom å drive med *meningsfull medvirkning*, med en klar og tydelig prosess, godt integrert i beslutningsprosessen.

Å drive med meningsfull medvirkning krever forståelse for at medvirkning er en prosess og at det innebærer både en *tilnærming til og verktøy for* planlegging. Denne veilederen gir en grunnleggende innføring i hva meningsfull medvirkning er, hvorfor man bør drive med det og en innføring i avgjørende steg for å planlegging av det.

For at medvirkning skal få virke i all sin magiske kraft, er det derimot ikke nok å følge en veileder. Det er avgjørende at kommunen har et reelt ønske om og forplikter seg til å skape et attraktivt handlingsrom i sin planlegging. Da må alle nivåer være med, fra planleggere, forvaltere, rådmann, ordfører og politikere.

Tør vi å la folk virkelig engasjere seg? Er det skummelt fordi det er uforutsigbart? Det er nettopp i denne uforutsigbarheten at magi kan oppstå. Tror du på magi, da tør du.

Lykke til!

Innhold

INTRODUKSJON

Om medvirkning.....	s.8
---------------------	-----

1: SITUASJONSVURDERING

Hva er en situasjonsvurdering?.....	s.12
Hvorfor gjøre en situasjonsvurdering?.....	s.13
Hvordan gjøre en situasjonsvurdering?.....	s.14
Hva er et attraktivt handlingsrom?.....	s.17

2: PLANLEGG EN MEDVIRKNINGSPROSESS

1: Klargjør for medvirkning.....	s.20
2: Kartlegg interessenter.....	s.22
3: Velg grad av medvirkning.....	s.24
4: Integrer medvirkning i beslutningsprosessen.....	s.26
5: Velg riktig medvirkningsverktøy.....	s.28

3: TIPS OG TRIKS FOR GJENNOMFØRING

Medvirkningens grunnsteiner.....	s.34
Medvirkningsteam.....	s.36
Nyttige lenker.....	s.40
Eksempler.....	s.41

Introduksjon

HVA ER MEDVIRKNING?

Medvirkning er en prosess. Denne prosessen handler om å planlegge og gjennomføre aktiviteter knyttet til en kommunal planprosess, hvor interessentene får mulighet til å ha reell påvirkning på beslutninger som angår deres liv og virke. Medvirkning gir offentligheten mulighet til å forstå hva som skjer og å se sitt handlingsrom i prosjektet.

Medvirkning kan være både formell og uformell. Formell medvirkning er det som må gjøres for å svare på krav fra lover og forskrifter, mens uformell medvirkning handler mer om å ta bedre beslutninger, kvalitetssikre, forankre og skape engasjement og mulighet for samskaping. Denne veilederen er særlig rettet mot uformell medvirkning.

Medvirkning handler om å løfte fram et bredt spekter av ulike perspektiver

HVORFOR DRIVE MED MEDVIRKNING?

Et overordnet mål for medvirkning er bedre beslutninger. Dette kan kommunen oppnå ved å få tilgang på lokal kunnskap og bruke det i beslutningstakingen. I tillegg vil en medvirkningsprosess gi kommunen og offentligheten en bedre felles forståelse for beslutningen som skal tas, som igjen vil føre til en bedre implementering.

Enkelte samfunnsutfordringer er komplekse og vanskelige for kommunen å løse alene. Når offentligheten gjennom medvirkning får større forståelse for lokale utfordringer, kan dette i seg selv skape et handlingsrom hvor lokalt engasjement kan bidra til å løse dem.

Kunnskapsbaserte løsninger er smarte løsninger

HVA ER MENINGSFULL MEDVIRKNING?

Meningsfull medvirkning vil si å hente inn kunnskap ved relevante punkt i beslutningsprosessen hvor denne kunnskapen faktisk kan ha innvirkning på beslutningen. Dette innebærer å planlegge en prosess som skaper et reelt og attraktivt handlingsrom for interessentene.

Å oppnå meningsfull medvirkning avhenger ikke kun av kommunen internt. For å oppnå høy grad av medvirkning må offentligheten også lære å se sitt handlingsrom, og lære å bruke det. Denne parallelle læringskurven krever tid og innsats, men kan til gjengjeld skape en selvforsterkende positiv medvirkningskultur hvor engasjement og samskaping er motor for samfunnsutviklingen.

Reel medvirkning starter *tidlig*

HVA ER ATTRAKTIVT HANDLINGSROM?

Et handlingsrom er offentlighetens mulighet til å engasjere seg for noe de bryr seg om. Det som gjør handlingsrommet attraktivt er at engasjementet deres har en reell påvirkning. For at offentligheten skal ønske å engasjere seg på lang sikt er det avgjørende at de opplever at deres investering av ressurser, tid og omtanke gir resultater.

Samskaping starter med et tydelig og attraktivt handlingsrom

1.

SITUASJONSVURDERING

Rammer før prosjektstart

Situasjonsvurdering

HVA ER EN SITUASJONSVURDERING?

Allerede før man vedtar oppstart av et prosjekt er det viktig å få et godt overblikk over hva slags rammer man har for å gjøre medvirkning, og hva slags medvirkning som er behov for.

En situasjonsvurdering består av en gransking av disse rammene og betingelsene, samt tidlig medvirkning med mulige interessenter.

Informasjonen som samles inn vil kunne si noe om hvilket handlingsrom kommunen har mulighet til å skape for offentligheten.

Uavhengig av størrelsen på prosjektet bør alle situasjonsvurderinger inneholde følgende informasjon:

- Hovedinteressenter som må involveres for en meningsfull prosess
- Interessentenes viktigste berøringspunkter, bekymringer, utfordringer, gode ideer og interesser
- De spesifikke mulighetene for offentligheten til å forme beslutningen
- Potensielle negative og positive ringvirkninger knyttet til medvirkning

Situasjonsvurderingen gir en oversikt over veien, slik at du kan velge riktig gir

HVORFOR GJØRE EN SITUASJONSVURDERING?

Det viktigste med en situasjonsvurdering er å ha nok informasjon om rammene for prosjektet og å finne ut hvor mye medvirkning som er ønskelig, nødvendig og mulig. Et annet viktig poeng er å sikre at kommunen og offentligheten har samme forståelse for utfordringen/muligheten som prosjektet tar tak i, før man går i gang med planleggingen.

Dette er noen hovedgrunner for å gjøre en situasjonsvurdering:

- Avklare prosjektets tilnærming til offentlig medvirkning
- Avklare hva som er problemet/muligheten og hvilke beslutninger som skal tas
- Vurdere potensielle positive og negative ringvirkninger ved medvirkningen
- Identifisere interessenter og deres interesser, inkludert særlig utsatte grupper
- Avdekke informasjonsgap eller misforståelser tidlig

Felles forståelse av problemet gir grunnlag for felles løsning

HVORDAN GJØRE EN SITUASJONSVURDERING?

En situasjonsvurdering gjøres både internt og eksternt i kommunen.

Den interne vurderingen skal avklare hva som er målet med prosjektet og hvilke beslutninger som skal tas for å nå målet. Det er også viktig å få oversikt over hva slags ressurser man har tilgjengelig, både med tanke på økonomi og kompetanse.

Som en del av den interne vurderingen skal man finne ut hvilken grad av medvirkning som er passende og sørge for intern forpliktelse til å åpne opp for dette handlingsrommet for offentligheten.

Intern vurdering

Resultatene i den interne vurderingen vil innebære følgende vurdering:

- Hvem (gruppe eller person) er beslutningstaker?
- Forstå ulike oppfatninger i kommunen om problemet eller beslutningen som skal tas
- Identifiser eventuelle avhengigheter for beslutningen (f. eks reguleringer eller andre prosjekter som må tas med i vurderingen)
- Identifiser tilgjengelige ressurser og kapasitet for å utføre medvirkning

Målet med den eksterne vurderingen er å identifisere de som kan være interessert i beslutningen som skal tas eller som blir berørt av prosjektet, og deretter få avklart hvilken oppfatning de har av prosjektet. Målet er å skape en tidlig felles forståelse.

Å involvere interessenter tidlig i prosessen, før viktige avgjørelser tas, kan gjøre det mer attraktivt å engasjere seg. Tidlig engasjement gir godt grunnlag for samskaping senere i prosessen.

Ekstern vurdering

Den eksterne vurderingen innebærer å gjøre intervjuer for å oppnå følgende:

- Informere om beslutningen som skal tas
- Vurdere interessentens forståelse av situasjonen
- Vurdere interessentens interesse i å delta i medvirkningsprosessen
- Identifisere andre interessenter og viktige aktører

Jo tidligere problemet oppdages, jo bedre er muligheten for å finne en god løsning

Dette er forslag til spørsmål som kan stilles til mulige interessenter:

- Hvordan opplever du situasjonen?
 - Hvilke utfordringer ser du i dette prosjektet?
 - Hvor viktige er disse utfordringene for deg?
 - Hva er dine hovedinteresser i denne situasjonen?
 - Hva slags informasjon har du om prosjektet i dag?
 - Hvilken informasjon anser du å være nyttig?
 - Hva opplever du som ditt handlingsrom i dette prosjektet?
- Hvem blir påvirket av denne beslutningen?
 - Hvem andre bør kommunen snakke med?
 - Hvem sin støtte er avgjørende for å implementere denne beslutningen?
 - Hvem/hva kan hindre at beslutningen blir implementert?
- Hvordan ønsker du å bli involvert?
 - Hvilken rolle ønsker du å spille i denne beslutningstakingen?
 - Hva er de beste forumene for din deltakelse?
 - Hvordan ønsker du å motta informasjon?
- Hva blir neste steg?
 - Hva kan kommunen gjøre for at dette skal være en meningsfull prosess for deg?
 - Dette er hva du kan forvente fra oss i neste steg

Å ikke vite hva man ikke vet, kan enkelt løses ved å spørre

HVA SKAL DU GJØRE MED RESULTATENE FRA SITUASJONSVURDERINGEN?

Etter å ha gjort en intern og ekstern vurdering bør du ha nok informasjon om prosjektets rammer til å kunne planlegge en meningsfull medvirkningsprosess. Informasjonen du har samlet inn bør ende opp i en anbefaling som ligger til grunn for planleggingen av denne prosessen.

Denne anbefalingen bør inneholde:

- Hva slags utfordringer som bør tas opp?
- Hvem som bør involveres til deltakelse?
- Hvilket handlingsrom er det mulig å skape for offentligheten?
- Hva slags informasjon og hvilke medvirkningsaktiviteter kan fungere?
- En sammenfatning av resultatene fra situasjonsvurderingen

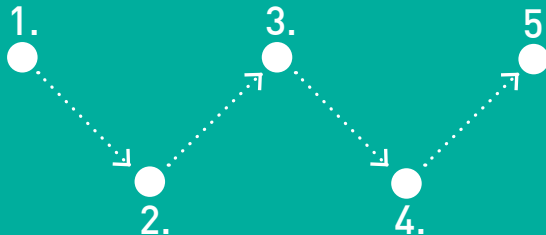
Mens du gjør situasjonsvurderingen er du allerede i gang med både planlegging av medvirkning, og med selve medvirkningen. Dette vil gjøre det lettere å planlegge en god medvirkningsprosess når prosjektet startes opp.

En god situasjonsvurdering er grunnmuren til et godt prosjekt

2.

PLANLEGG EN MEDVIRKNINGSPROSESS

Fem avgjørende steg

1: Klargjør for medvirkning

Det første steget i planleggingen av en medvirkningsprosess handler om å sikre at det er en felles intern forståelse for hva medvirkningen innebærer i dette prosjektet. Det vil si at alle nivåer i kommunen forplikter seg til å ta i bruk informasjonen som kommer frem gjennom medvirkningen og at medvirkning ikke bare gjøres for å følge kravene i plan- og bygningsloven.

Hvis medvirkningen ikke skal brukes til noe er det bedre å droppe den

I det første steget er dette viktige faktorer:

- Hva er målet med medvirkningen?
- Hva er kravene til formell medvirkning og hva ønskes av uformell medvirkning?
- Har beslutningstakerne god kjennskap til risikoen ved manglende medvirkning og potensialet for positive ringvirkninger ved å gjøre medvirkning?
- Er beslutningstakerne åpne for og har de forpliktet seg til å vurdere medvirkningens resultater i beslutningsprosessen?
- Hvilke suksessfaktorene kan brukes for å avgjøre om prosjektet er vellykket?
- Finnes det nok kapasitet og erfaring internt i kommunen for å gjennomføre medvirkning? Hvis ikke, kan dette utvikles gjennom prosjektet? Hvis ikke, kan den nødvendige ekspertisen hentes inn?

AVGJØR HVOR MEDVIRKNING ER MULIG OG ØNSKELIG

Det er ikke slik at offentligheten må involveres i alle beslutninger i et prosjekt. Det er derimot viktig å avgjøre hvilke beslutninger som skal ha rom for medvirkning og hvordan denne medvirkningen skal ha innvirkning på beslutningen.

BUDSJETTERING

Allerede i oppstartsfasen er det viktig å ha avklart hvilke økonomiske ressurser man har til rådighet for å gjennomføre medvirkning.

Det er ikke slik at mer penger betyr bedre medvirkning, men budsjettet er en indikator på hvilken grad av medvirkning som er mulig å gjennomføre, på samme måte som ønsket grad av medvirkning kan være en indikator på hva slags budsjett som er behov for.

Det er ikke urealistisk å sette av 10% av et prosjekts totale budsjett til medvirkning. Dette vil kunne være en god investering både med tanke på at prosjektets beslutninger kan bli bedre, samtidig som medvirkning og lokalt engasjement kan gi gode samfunnsøkonomiske resultat.

Et solid budsjett til medvirkning kan spare mye penger

2: Kartlegg interessenter

Spørsmål som kan hjelpe når man kartlegger interessenter:

- Hvem blir direkte påvirket av beslutningen?
- Hvem blir indirekte påvirket av beslutningen?
- Hvilke særlig utsatte grupper berøres av beslutningen?
- Hvem ønsker å bli involvert?
- Hvem har ekspertkunnskap som kan være nyttig å ha med i denne beslutningstakingen?
- Hvilke representative organ bør involveres? (f. eks ulike kommunale råd og fylkesråd)
- Hvem er mulige samarbeidspartnere?
- Hvem er ansvarlig for implementeringen av beslutningen?
- Hvem sin støtte trengs for å implementere en beslutning?
- Hvem kan bruke loven for å blokkere implementeringen av en beslutning?
- Hvem er forpliktet til å løse denne utfordringen?

I dette steget får du en god oversikt over et bredt spekter med interessenter. Denne listen vil fortsette å vokse og må oppdateres ettersom prosessen skrider frem.

BYGGE RELASJONER

For å legge til rette for godt samarbeid og samskaping er det viktig å begynne tidlig med relasjonsbygging. Dette vil si å ha kontakt med relevante interessenter, informere og vise interesse for deres syn og perspektiver.

Når du har en god relasjon med interessentene er det større sannsynlighet for å unngå misforståelser og at informasjonen du tilbyr blir godt mottatt.

GJØRE INTERVJUER

En god måte å kartlegge interessenter på er å gjøre intervjuer for å finne ut hvordan prosjektet berører deres interesser.

Intervjuene kan gjøres på samme måte som på side 14.

Langvarig engasjement krever interesse, forståelse og et attraktivt handlingsrom

3: Velg grad av medvirkning

HVORFOR VELGE RIKTIG GRAD AV MEDVIRKNING?

Medvirkning kan være så mangt, alt ettersom hvilken grad av medvirkning man velger. En vanlig tabbe som gjøres av kommuner i dag er at det er uklart hva slags medvirkningsgrad man egentlig inviterer til. Da blir det også mye vanskeligere å være tydelige overfor offentligheten om hva slags rolle de har, og vanskeligere å velge et passende medvirkningsverktøy.

Å velge riktig grad av medvirkning for prosjektet skal bidra med å:

- Bli tydelig på hva man vil med medvirkningen
- Klargjøre offentlighetens rolle i prosjektet
- Avklare hva som trengs av formell medvirkning og hva som er ønskelig av uformell medvirkning
- Sikre en forventningsavklaring med interessentene
- Sikre at ressursene og tiden man har til rådighet blir brukt på best mulig måte

Riktig grad av medvirkning kan hindre bortkastet tid og urealistiske forventninger

GRADER AV MEDVIRKNING

MYNDIGGJØRING	Offentligheten gis den endelige beslutningsmakten
SAMSKAPING 	Interessenter og kommunen går sammen om å implementere den foretrukne løsningen
SAMARBEID	Interessenter samarbeider med kommunen om å utvikle kriterier og alternativer for en beslutning og kommer i fellesskap fram til den foretrukne løsningen
KONSULTASJON	Interessentene inviteres til konsultasjon hvor de får muligheten til å komme med tilbakemeldinger
INFORMERING	Tilby offentligheten informasjon som gjør det mulig å forstå hva som skal skje og hvilke utfordringer/muligheter dette innebærer, samt hvilke alternativer som finnes

Mer medvirkning er ikke automatisk bedre medvirkning

4: Integrer medvirkning i beslutningsprosessen

INTEGRER MEDVIRKNINGEN

For at medvirkningen skal bli meningsfull må medvirkningsaktivitetene integreres direkte i stegene til beslutningsprosessen. Jo tidligere medvirkningen starter, jo bedre mulighet er det for at kommunen og offentligheten får en felles forståelse for utfordringene og utviklingen av alternativer og løsningen.

En vanlig feil som gjøres er at medvirkning kommer inn alt for sent i et prosjekt, og at den planlegges som et arrangement i stedet for en prosess, separat fra beslutningsprosessen. I slike tilfeller er det usannsynlig å oppnå langvarig engasjement og samskaping.

Viktige punkt å vurdere for å beskrive beslutningsprosessen kan være:

- Hva er hovedstegene og tidslinjen i prosessen?
- Beskriv offentlighetens handlingsrom: På hvilket punkt vil offentlig input bli samlet inn og brukt?
- Hvordan vil offentligheten holdes informert gjennom prosessen?
- Hva er beslutningskriteriene?
- Hvem vil ta den endelige beslutningen?

Medvirkning vil kun bli nyttig dersom det er en integrert i beslutningsprosessen

TEGN OPP EN TYDELIG BESLUTNINGSPROSESS

For at interessentene skal kunne se sitt handlingsrom kan det være nyttig å lage en visuell presentasjon av beslutningsprosessen som viser tydelig når og hvordan offentligheten har mulighet til å involvere seg. Dette vil også gjøre det enklere for dem som driver med medvirkning å beskrive medvirkningsprosessen både internt og eksternt.

Dersom prosjektet ditt krever et planprogram kan du glede deg over at medvirkningsprosessen du tegner opp kan overføres direkte til planprogrammets “opplegg for medvirkning”.

På side 42 og 43 finner du eksempler på hvordan man kan tegne opp en integrert medvirkningsprosess

En tydelig oppteignet medvirkingsprosess vil være mye enklere å forstå

5: Velg riktig medvirkningsverktøy

OM Å VELGE RIKTIG VERKTØY

Det er ikke uvanlig for norske kommuner at planleggingen av en medvirkningsprosess starter med velge et medvirkningsverktøy. Dersom man ikke har gjennomført steg 1.-4. har man forøvrig lite grunnlag for å velge riktig verktøy for formålet.

Dersom målene for medvirkningen er klare, riktig grad av medvirkning er valgt og integrert i en beslutningsprosessen, vil det bli mye enklere å velge riktig medvirkningsverktøy.

Det finnes en hel drøss med forskjellige medvirkningsverktøy, både i læreverk, andre veiledere og rundt omkring på internett. Ulike verktøy egner seg til ulike formål, for eksempel brukes det ulike verktøy for å kartlegge behov og for å skape framtidvisjoner.

På side 40 finner du lenker til eksisterende veiledere og guider med eksempler på verktøy

Når du vet hva du skal er det lettere å velge riktig verktøy

FOR Å FÅ INPUT

Verktøy som kan brukes for å skaffe input til beslutningsprosessen.

Når du skal velge verktøy for å få input hos interessenter kan du vurdere å stille deg selv følgende spørsmål:

- Hva er målet med arrangementet?
- Hvor mange deltakere forventer du?
- Hvor mye tid har du?
- Ønsker du at det skal være gruppearbeid eller individuelt arbeid?
- Hvor mye ressurser har du til rådighet for å gjennomføre arrangementet?
- Ønsker du at interessentene skal jobbe sammen og utvikle nye ideer, eller velge mellom eksisterende alternativer

Eksempler på verktøy:

- Charrette
- Gåtur (felles befarings)
- Konsensuskonferanse
- Fokusgruppe
- Framtidsverksted
- Nettside
- Fra følelse til handling
- Verdenskafe
- Workshop

FOR Å INFORMERE

Verktøy som kan brukes for å gjøre tilgjengelig den informasjonen offentligheten trenger for å kunne forstå hva som skjer og forstå sitt handlingsrom.

Informering ansikt til ansikt

Hvis du bestemmer deg for å informere ansikt til ansikt kan du vurdere følgende spørsmål for å velge ditt verktøy:

- Hva er målet med arrangementet?
- Hvem er målgruppen?
- Er det noen kommunikasjonsformer som kan hemme/fremme forståelse?
- Hvor mange deltakere forventer du?
- Ønsker du at deltakerne skal samhandle med hverandre for å dele informasjon og ideer, eller kun med arrangøren?
- Hvor mye tid og ressurser har du til å forberede arrangementet?

Eksempler på verktøy:

- Briefing
- Folkemøte
- Presentasjon hos berørt gruppe
- Innpass på eksisterende arrangement
- Gjestebud

Masseinformering

Hvis du bestemmer deg for å ha ekstern informering kan du vurdere følgende spørsmål for å velge ditt verktøy:

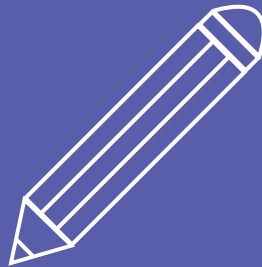
- Hvem er målgruppen?
- I hvilken grad har interessentene tilgang til og kan bruke internett?
- Hva slags ressurser har du til rådighet for å distribuere informasjonen og hva er den mest effektive måten å bruke disse ressursene på for å nå flest mulig?
- Hvilke muligheter og samarbeidspartnere finnes allerede som kunne være hjelpelig med å distribuere og/eller utvikle informasjonen?
- Er det noen kommunikasjonsformer som kan hemme/fremme forståelse?

Eksempler på verktøy:

- Nettside
- Mail
- Sms
- Avis
- Radio
- Podkast
- Utstilling
- Printet nyhetsbrev

3.

TIPS OG TRIKS FOR GJENNOMFØRING

Medvirkningens grunnsteiner

GRUNNPRINSIPPER

At alle har en forståelse for hva medvirkning er og hvorfor man gjør det kan være viktig for å skape en god medvirkningskultur internt og eksternt i kommunen. Fundamentalt for denne forståelsen er å kjenne medvirkningens grunnprinsipper.

Medvirkningens grunnprinsipper er:

- De som blir berørt av en beslutning har rett til å bli involvert i beslutningsprosessen
- Et løfte om at offentlighetens bidrag kan påvirke
- Ikke spør om ting du ikke har tenkt til å bruke. Respekter folk sin tid
- En tro om at beslutningen blir bedre dersom den bygger på de berørtes kunnskap og erfaringer
- Deltakerne får den informasjonen de trenger for å medvirke på en meningsfull måte

GODE HOLDNINGER

Kommunens holdninger til medvirkning og holdningene til dem som gjennomfører medvirkningen er avgjørende for en god og tillitsvekkende prosess. Å ha noen felles gode holdninger er fundamentalt for kontakten mellom kommunen og offentligheten.

Gode holdninger for medvirkning kan innebære:

- Verdsetting av en transparent beslutningsprosess
- Åpenhet overfor alle mulige interessenter, uavhengig av kjønn, etnisitet, kultur eller sosial status
- Ydmykhet ovenfor alle bidrag
- Alltid tilby sann informasjon
- Være fleksibel og ha vilje til å justere prosessen etter behov
- Være robust nok til å drive prosessen fremover selv om man støter på utfordringer og kontroversielle omstendigheter
- Anerkjenne at uformell medvirkning er viktig

Kommunens holdninger til medvirkning vil sette stemningen i hele prosjektet

Medvirkningsteam

Å drive med medvirkning er en unik kompetanse og krever mer enn bare å følge en veileder. Det trengs flere unike egenskaper, og ikke minst erfaring. Å sette sammen et team med medvirkningsressurser kan være en måte å sørge for at man har tilgjengelig de ressursene og det miljøet som trengs for å kunne planlegge og implementere ulike medvirkningsprosesser, og å høste og dele erfaringer.

Et medvirkningsteam skal:

- Sikre at kommunen har de ressursene som trengs for å planlegge og implementere en god medvirkningsprosess
- Bygge en god kultur for medvirkning
- Samarbeide med eksterne eksperter som gir tilgang på nye metoder og kunnskap
- Sikre at man ved behov knytter til seg eksterne fasilitatorer som kan være nøytrale aktører i prosessen

Et medvirkningsteam kan bestå av personer fra kommunen som er særlig interessert i og har erfaringer med medvirkning, men det kan også være nyttig å hente inn ekspertise utenfra, slik som arkitektkontor med sterkt medvirkningsfokus, konsulenter innen prosess, medvirkning og kommunikasjon, grafiske designere og prosjektledere.

Et medvirkningsteam kan gi større trygghet og glede for alle involverte

KOMMUNIKASJON

God kommunikasjon er en grunnstein i enhver medvirkningsprosess. Hvor god kommunen er til å produsere den informasjonen som skal ut til offentligheten, og måten kommunen når ut på, er avgjørende for hvilket engasjement som kan skapes.

Essensielle kommunikasjonsegenskaper som kreves for å lykkes med medvirkning er:

- Skriveegenskaper: Evnen til å lage klar og tydelig skriftlig informasjon med et enkelt og lettfattelig språk
- Grafisk design: Oversette kompleks informasjon til et forståelig format
- Presentasjonskompetanse: Evnen til å presentere informasjon til et stort publikum på en forståelig måte
- Mellommenneskelige egenskaper: Evnen til å forholde seg til folk ansikt til ansikt og få folk til å føle seg komfortable
- Aktiv lytting: Evnen til å fokusere på de som snakker og sørge for at de har den tiden og tilliten de trenger for å bli hørt og forstått

Alle gode relasjoner bygger på tillit, forståelse og respekt

PROSJEKLEDELSE

Planlegging og prosjektledelse er essensielt for medvirkning.

Viktig kompetanse man vil kunne trenge for å lede et vellykket prosjekt er:

- Målsetting: Evnen til å definere klare, forståelige mål for offentlighetens rolle i en beslutningsprosess. Evnen til å beskrive individuelle roller og ansvar for alle team-medlemmer
- Planlegging: Evnen til å tydeliggjøre delmål og oversette disse til aktiviteter som kan gjennomføres for å nå hovedmålet
- Prosessledelse: Evnen til å drive alle aktivitetene framover og følge opp prosjektdeltakernes arbeid
- Møte- og eventplanlegging: Evnen til å planlegge all logistikk for møter, slik som å velge og booke lokale, sikre publisitet, ordne tekniske løsninger, organisere aktiviteter og definere roller, registrering og innsamling av input
- Evaluering: Evnen til å designe suksessfaktorer for medvirkningsprosessen og eventene

NØYTRAL FASILITERING

Fasilitering er en egen kompetanse som krever kunnskap og erfaring. En fasilitator er den personen som leder gruppen gjennom medvirkningsaktivitetene og sørger for at målene for medvirkningen blir nådd. Å ha en nøytral, ekstern person som fasilitator kan noen ganger være viktig for å unngå at ulike forhold, som for eksempel inhabilitet, får innvirkning på prosessen.

Viktige oppgaver for en fasilitator er:

- Komme med forslag til prosedyre, prosess og strukturer som fremmer inkludering og medvirkning
- Bli kjent med deltakernes verdier, interesser og bekymringer
- Identifisere hvilke interessenter som er mer sårbare for resultatene av beslutningen enn andre
- Sikre at alle stemmer blir inkludert og hørt
- Bruke et inkluderende språk
- Sørge for at viktig informasjon også presenteres visuelt
- Ha en bevissthet omkring andre barrierer for læring (kulturelle, sosiale, erfaringsmessige etc.)
- Være oppmuntrende slik at alle føler seg motiverte til å delta
- Identifisere og avklare konflikter fortløpende ved behov
- Lære folk hvordan å delta i en medvirkningsprosess
- Drive medvirkningsprosessen framover selv om det er lav energi i gruppa

Nyttige lenker

NETTSTEDER FOR MEDVIRKNING

<https://www.iap2.org/>

http://www.communityplanning.net/methods/methods_a-z.php

http://www.scottishhealthcouncil.org/patient__public_participation/participation_toolkit/the_participation_toolkit.aspx#.WZrwlGKGNmA

INSPIRERENDE VEILEDERE

EPA's Public Participation Guide:

<https://www.epa.gov/international-cooperation/public-participation-guide-introduction-guide>

<http://www.statsbygg.no/files/prosjekter/RKVnytt/RFPAktivitetsplanBbrukerinvolv20150429.pdf>

<https://smartnet.niua.org/sites/default/files/resources/Public%20Participation%20Handbook.pdf>

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/KMD/PLAN/medvirkningsveileder/H2302B_veileder_medvirkning.pdf

<https://www.jrf.org.uk/sites/default/files/jrf/migrated/files/jr163-community-participation-development.pdf>

<https://www.oslo.kommune.no/politikk-og-administrasjon/slik-bygger-vi-oslo/groruddalssatsingen-2017-2026/> (Finn håndbok 1, 2 og 3 under "Egen metode")

http://www.participatorymethods.org/sites/participatorymethods.org/files/VSO_Facilitator_Guide_to_Participatory_Approaches_Principles.pdf

<http://www.involve.org.uk/wp-content/uploads/2011/03/People-and-Participation.pdf>

Eksempler

EKSEMPLER PÅ MEDVIRKNINGSPROSJEKTER

Groruddalssatsingen 2017-2026

Groruddalssatsingen er Oslo kommunes og statens innsats for å skape varige forbedringer av utvalgte tjenester og nærmiljøer i Groruddalen.

Link: <https://www.oslo.kommune.no/politikk-og-administrasjon/slik-bygger-vi-oslo/groruddalssatsingen-2017-2026/>

Medvirkning under budsjettering i Berlin

I 2005 lanserte ordføreren i et distrikt Berlin en metode for å involvere innbyggerne i budsjetteringen. Dette innebærer aktiviteter på internett og ansikt til ansikt hvor innbyggerne kan være med å lage og evaluere forslag for hvordan budsjettet skal brukes.

Link: <http://participedia.net/en/cases/participatory-budgeting-berlin-lichtenberg>

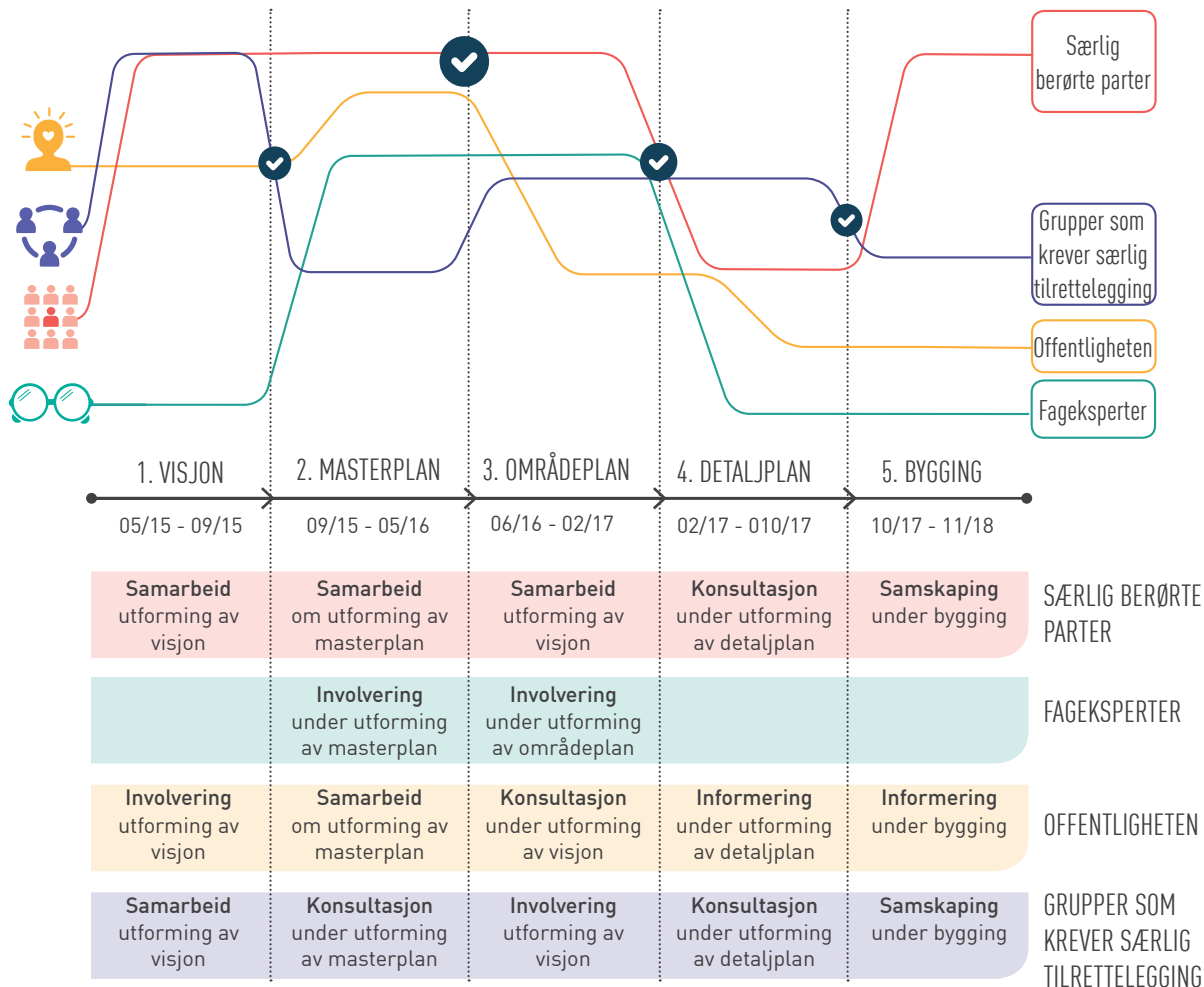
Mondragon corporation, Spania

Mondragon Corporation er en gruppe kooperativer som eies av de ansatte i det spanske Baskerlandet. Prosjektet viser en interessant tilnærming til organisk planlegging.

Link: <https://www.oslo.kommune.no/politikk-og-administrasjon/slik-bygger-vi-oslo/groruddalssatsingen-2017-2026/>

EKSEMPLER PÅ INTEGRERT MEDVIRKNINGSPROSESS

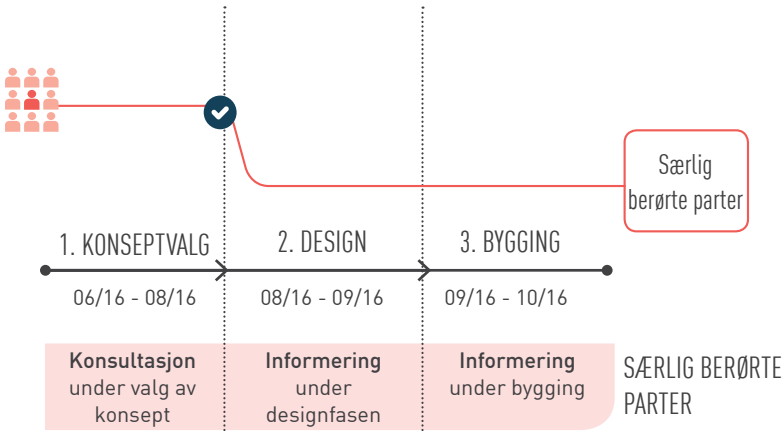
Medvirkningsprosess for større, komplekse byutviklingsprosjekt med mange berørte

Diagrammet er laget av Tegn_3

Medvirkningsprosess for mindre prosjekt med færre berørte

✓ Beslutningspunkt

Diagrammet er laget av Tegn_3

Husk; et godt diagram sier mer enn tusen ord

